

opinió

Vivim en una constant tensió entre rutina i creativitat

El pensament reproductiu ha de ser substituït pel pensament creatiu

per Maria Batet Rovirosa

La creativitat és l'activitat mental que es produeix quan en algun moment se'ns acut alguna idea valuosa. Per fer-ho cal que trenquem els nostres esquemes habituals de pensament. No és una activitat estranya sinó que tot sovint se'ns van acudint idees. Moltes vegades, però, la decisió de si aquella és o no una idea nova, o si té prou valor, ve de l'aprovació de la gent. És per això que la creativitat no passa només en el cap de les persones sinó també en la interacció dels pensaments amb el seu context sociocultural.

Com a éssers humans vivim en una constant tensió entre rutina i creativitat. Entre fer les coses com "sempre s'han fet" o buscar nous camins i noves maneres de

La creativitat passa en el cap de les persones i també en la interacció dels pensaments amb el seu context sociocultural

fer. Estanislao Bachrach¹ en el seu llibre "Ágilmente" fa servir una metàfora d'una gran ciutat amb carrers foscos i uns altres d'illuminats. El pensament rutinari es dona quan passem pels carrers illuminats, pels llocs que ens aporten seguretat, coneixement i poc risc. En canvi, fer servir el pensament creatiu té a veure amb passar per aquells camins no transitats i foscos que ens portaran, possiblement, a nous descobriments, però que, d'entrada ens suposen més risc i, per tant, més incerteses.

L'educació que hem rebut ens ha format més per a tenir un pensament reproductiu (reproduir coses que altres han pensat) més que no pas per a tenir un pensament creatiu (la qual cosa ens permet i ajuda a tenir noves idees).

Quan som petits, el nostre pensament és fluid, inclusivament, tot es barreja... Podem veure com un nen petit, davant d'un cordill que tiba d'un got de plàstic, exclama "mira, mira, un tren..." Aquesta capacitat de barrejar coses,

L'educació rebuda ens ha format més per a tenir un pensament reproductiu que no pas per a tenir-ne un de creatiu

d'associar per crear novetats, es va perdent a mesura que anem creixent.

Anem aprenent i anem ensenyant a etiquetar, a segmentar, a encasellar i de mica en mica tot va tenint el seu compartiment en el nostre cervell i ens costa molt arribar a trobar idees originals que surtin d'allò que tenim tan ben estructurat en el nostre pensament.

Aquest aprenentatge, que és fonamental per a l'evolució natural dels nens i nenes per a créixer amb seguretat, sovint és letal per a la creativitat.

S'EDUCA PER A LA CREATIVITAT?

Arribats a aquest punt, què podem fer, doncs, com a

educadors per a entrenar (que, efectivament, s'entrena!) el pensament creatiu dels nostres alumnes? Parlarem de condicions d'entorn i de rutines de pensament creatiu.

Pel que fa a les **condicions d'entorn**:

- Cal tenir en compte que **la creativitat és molt sensible**. Sensible a la crítica despietada (que la "mata") i a l'elogi (que la fa créixer).
- **La creativitat es produeix en entorns de confiança** i difícilment flueix quan hi ha malestar emocional o desconfiança.
- **La creativitat vol temps**: el camí de la novetat és més llarg que el camí de la rutina. I a més les bones idees mai no neixen acabades. Una cosa és una ocurrència i l'altra és una bona idea treballada.
- **L'espai físic condiona la creativitat**. Espais estimulants, diferents dels habituals, amb facilitat de moviments, amb materials, que aportin alhora benestar...

- **La creativitat creix quan es pensa en equip.** Encara que una idea sempre neix del pensament individual, creix, es multiplica i millora en equip.
- **Es necessita autonomia per a explorar la creativitat.** Per tant, caldrà generar espais de treball autònom amb els nostres alumnes perquè puguin desenvolupar-la.

Pel que fa a les **rutines del pensament creatiu**:

- La primera i fonamental rutina és l'**estímul de la curiositat**: ser curiós és desitjar conèixer, és la inquietud per fer-se preguntes, per anar més enllà. Per tant, hi ha una relació estreta entre curiositat i creativitat. Per què hi ha una forma de ser curiós/a que consisteix a explorar noves formes, a imaginar, crear. La curiositat incita a veure-hi de manera diferent, a fer servir les mans, a imaginar amb les mans. Ser creatiu consisteix a explorar, a experimentar, a idear noves formes, de múltiples maneres i a fer-ho estimulat per la curiositat. La creativitat és possiblement la curiositat aplicada.
- Per això des de les aules podem generar molts moments on fonamentem i estimulem aquesta exploració que els permeti deixar anar la seva experimentació i, per tant, curiositat i en conseqüència creativitat.
- La curiositat ens fa humans i és el que ara com ara ens distingeix (entre altres) de les "màquines intel·ligents". Per això, estimular la curiositat tindrà un paper crític en la reinvençió de l'educació.
- Margaret Boden ha dedicat la seva vida a entendre

Ser creatiu consisteix a explorar, a experimentar, a idear i a fer-ho estimulat per la creativitat. La creativitat és la curiositat aplicada

Margaret Boden descriu tres formes principals per arribar a la creativitat: combinar, explorar i transformar

la "ment creativa" i, simplificant molt les seves investigacions, podríem dir que ha descrit tres formes principals per arribar a la creativitat: combinar, explorar i transformar.

- Entrenar els alumnes en aquestes tres destreses els donarà la base del seu pensament creatiu. Combinar idees conegudes de forma nova i inesperada, explorar noves possibilitats i alternatives, i transformar i convertir coses, situacions, en altres coses.

En definitiva, la creativitat s'entrena i és molt necessari fer-ho. Les condicions d'entorn faciliten o dificulten aquest entrenament i avui sabem que la curiositat i l'experimentació són la millor manera d'aconseguir despertar aquesta llavor entre els nostres alumnes. Però no voldria acabar sense fer una anotació final: la creativitat s'encomana. Si els qui em llegiu sou docents o pares i mares, ja entendreu què vull dir amb això.

Maria Batet Rovirosa és diplomada en Magisteri per la Universitat de Barcelona i experta en innovació. És col·laboradora d'ESADE i de la Barcelona School of Management (UPF). És entrenadora d'habilitats creatives i Visual Thinking. És experta en creativitat i empenedoria. A la seva pàgina web "[Valors d'empendre](#)" hi ha les diferents metodologies que ha desenvolupat per aprendre a empenedir i ensenyar a empenedir.

Referències

¹ Bachrach, E. (2013). *ÁgilMente: Aprende cómo funciona tu cerebro para potenciar tu creatividad y vivir mejor*. Conecta

